

Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua Koaderno praktikoak

10. Eguneroko bizitza Gainerakoekiko harremanak

Proiektuaren egileak:

ENPLEGU ETA GIZARTE
POLITIKETAKO SAILA
DEPARTAMENTO DE EMPLEO
Y POLÍTICAS SOCIALES

MATIA
FUNDAZIOA

Pertsonarengan Oinarritutako Arreta

Koaderno praktikoak

Idazkuntza-taldea

Teresa Martínez, Pura Díaz-Veiga,
Mayte Sancho eta Pilar Rodríguez

Diseinua eta maketazioa

Imago Soluciones de Comunicación

“Pertsonarengan oinarritutako arreta-
eredua” koaderno praktikoen sorta Eusko
Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte
Politiketako Sailaren eta Matia Institutuaren
ekimena da

%100 paper birziklatua eta klororik gabekoa

ZERI BURUZKOA DA DOKUMENTU HAU?

Gizarte-harremana osasun-iturri da, gero eta nabaritasun zientifiko handiagoa dago.

Jakina denez, familia da lehenengoa, baina lagunek, auzokoek eta ezagunek ere gure bizitza hobetzen lagun diezagukete. Funtsezkoa da jakitea nola zaindu behar ditugun gure lagunak, eta irekita egon behar dugu harreman berrietara.

Dokumentu honek ideia horiek azpimarratzen ditu, **adinekoek gainerakoekin harremanak izateak duen garrantzia**, alegia, **eta adinekoen gizarte-bizitza aberasteko eta babesteko estrategia eta gako batzuk eskaintzen ditu**. Baita mendetasun-egoeran daudenen eta zainketak behar dituztenen kasuan ere.

Gainerakoekiko
harremanak

1. Familiak, gure aliatuak.
2. Lagunak eta kontaktuak izaten jarraitzea.
3. Harreman berriak, zergatik ez?
4. Harreman intimoak.
5. Elkarrekin bizi.

Honako hauentzat pentsatuta dago: Zerbitzuetako arduradun eta kudeatzaileentzat, Zentroetako zuzendarientzat, Teknikarientzat eta Zuzeneko arretako profesionalentzat.

1. FAMILIAK, GURE ALIATUAK

Familiak axola du

Adineko gehientzat, familiak dira **babes-iturri nagusiak**. Bestalde, senideen harremana eta ongizatea da **gehien kezkatzen dituzten gaietako bat**.

Hori dela-eta, arreta-eredu honetan **familiak axola dute**, benetan axola ere! Hortaz, **familiak arretan parte har dezaten bilatzen eta bultzatzen dugu**. Ez dugu pentsatu behar arreta “profesionalen kontua” denik.

Adinekoa etxean dagoenean, familia babes erabakigarria da etxean jarraitzeko. Etxez etxeko laguntza-zerbitzuetako profesionalak familiari ere laguntzen diote, eta batzuk zein besteak talde bereko kideak dira.

Pertsona eguneko zentro batera joaten denean edo egoitza batean bizi denean, zainketa koordinatuak bideratu behar ditugu. Familiak ere jarrai dezakete pertsona zaintzen, profesionalekin lankidetzan.

Familiaren parte-hartzearen bideratzaile izan behar dugu. Familiak arretan inplikatzeko, jarrera egokia agertu beharko dugu haiekin, eta komunikazio positiboa bideratzen jakin beharko dugu.

FAMILIEN PARTE-HARTZEA BIDERATZEA

- Familiekiko harremana bideratzea; edonola ere, familiek ez dute sentitu behar epaitzen edo gaitzesten dituztenik.
- Adinekoak onartzen badu, familiek arretan parte hartzeko aukera ematea:
 - Eguneroko zainketetan parte hartuz (janaria, garbitasuna eta abar).
 - Arreta- eta bizitza-planaren diseinuan eta garapenean parte hartuz; adibidez, babes- eta adostasun-talde batean parte har dezakete.
- Harremanetan zailtasunak daudenean, orientatzea eta bitarteko-lanak egitea, betiere zuhur jokatuta.
- Familiekin maiz komunikatuko den erreferentziazko profesional bat izatea.

Zentroetan

- Familiei babesa ematea pertsona zentro batean sartzen denean. Oso une zaila izaten da, eta erru-sentimenduak, segurtasunik eza edota anai-arreben arteko tirabirak agertzen dira hartutako erabakiaren aurrean.
- Egiten diren jardueretan parte hartzera gonbidatzea.
- Parte hartzeko bideak izatea (familia-elkarte edo antzeko bat).
- Egun osoan bisitak hartzeko aukera izatea (jarduera jakin batzuen pribatutasuna eta bisitarik nahi ez dutenen erabakia errespetatuz).
- Senideei otorduak adinekoarekin egiteko eta gaua zentroan emateko aukera erraztea.
- Bisita pribatuak hartzeko lekuak izatea.

Familia, autodeterminaziorako babes

Familiaren garrantzia aitortuta ere, **familiak ez du pertsonak erabakitzeko duen esparruan sartu behar**. Aitzitik, **pertsonaren autonomia eta independentzia garatzeko babes**a izan behar du familiak, eta hori lortu behar dugu.

Beharrezkotzat hartzen denean, **pertsonak bere bizitza kontrolatzea** komeni dela ikusarazi behar zaie senideei. Horrek ongizatea sortzen duela eta bizi-kalitatea hobetzen duela azaldu behar zaie. Eta **familiak**, profesionalekin batera, hori lortzeko **ezinbesteko zutabe** direla ere bai.

...Eta pertsonak narriadura kognitibo handia duenean, haien eginkizuna pertsona ordezkatzeko dela helarazi behar diegu. Pertsonak hartuko zituen erabakiak hartzea. Haren lekuan jartzea, eta haren bizi-balioak eta lehentasunak kontuan hartuta erabakitzea. Ez da erraza. Horregatik, zeregin horretan orientatu behar ditugu familiak. Entzun egin behar diegu, eta gure iritzia helarazi behar diegu.

Harremanak korapilatzen direnean

Zenbaitetan, adinekoaren eta familiaren arteko harremanak ez dira errazak izaten. Kasu batzuetan, espero zenaren inguruko **aurreikuspenak** zuzenak ez zirelako gertatzen da. Beste batzuetan, berriz, **harremana lehendik ere korapilatsua** zelako. Izan ere, pertsonen historia, afektuak eta harremanak bizitza osoan eraikitzen edo hondatzen dira.

Entzutea, bideratzea eta, ahal den heinean, bitarteko-lanak egitea da gure zeregina. Epaitu gabe, inoren alde jarri gabe eta errudunik bilatu gabe. Batzuen eta besteen erreakzioak ulertzen

saiatu behar dugu, eta, ahal bada, elkartzeko aukerak eskaini. Hori ezinezkoa bada, batzuei zein besteei haserrea eragiten dieten erreakzioak saihestu beharko ditugu.

FAMILIAREKIKO HARREMANAK BIDERATZEKO JARRAIBIDE BATZUK

- Adinekoaren eta familiaren arteko harremana sustatzea, betiere horrek bestelako okerrik eragiten ez badu eta pertsonarentzat kaltegarria ez bada.
- Adinekoek senideen inguruan adierazten dituzten kezak ez areagotzea. Entzutea eta ikuspegi praktiko eta positibo batetik orientatzea.
- Adinekoak eta familiak elkarrekin egiteko jarduerak bilatzea, zentroaren barruan zein kanpoan une atseginak izan ditzaten. Horretarako babesa ematea.
- Adinekoaren eta haren familiaren arteko harremanetan zailtasunak daudenean, bitarteko-lanak egitea, aurreikuspenak moldatzea eta elkar uler dezaten saiatzea.
- Familiaren presentzia eta laguntza sustatzea, betiere haren erritmoa, erabakia eta inplikazio-maila errespetatuta.
- Familia gogaitaraz dezakeen informazio jakin bat eman behar denean, unerik eta lekurik egokiena eta hobekien helaraziko duen profesionala bilatzea.

“Manuel oso zorrotza da guztiarekin. Alfredo semearekin bereziki gogorra da. Bisitan etortzen denean, gauzak aurpegiratzen dizkio behin eta berriz: berandu iritsi dela, aitaz kezkatzen ez dela eta abar. Alfredok aitaren antzeko izaera du, eta ez da isilik geratzen.

Semea ez dagoenean ere kritikatzten du Manuelek. Guk entzun egiten diogu, baina ez dugu “sua piztu” nahi izaten. Semeak harengandik egiten duena balioets dezan eta semearen lekuan jar dadin saiatzen gara. Marian psikologoa biek lan egiten ari da. Biek elkarrekin parte hartzeko eta ongi pasatzeko moduko jarduera baten bila gabiltza. Joan den egunean, Manuelek nengoela, semearekin sesioan ez aritzeko gai bakarra futbola zela esan zidan. Ideia ona izan daiteke!”.

Puri (Manuelen erreferentziazko laguntzailea)

2. LAGUNAK ETA KONTAKTUAK IZATEN JARRAITZEA

Lagun bat duenak altxor bat gordetzen duela diote. Lagunak izaten jarraitzeak **hobeto sentitzen laguntzen dio pertsonari.**

Urte asko ditugunean, **maite ditugun pertsonak galtzen ditugu.** Adinekoei atsekaberik handiena sorrarazten dien gauzetako bat da hori. Kasu horietan, garrantzitsua da enpatiaz entzutea, iragana gogora ekartzeko denbora emanez, eta pertsona falta bada ere oroitzapen onek gurekin jarraitzen dutela ikusaraziz. Nolanahi ere, beste pertsona batzuk ezagutzera eta, beharbada, lagun berriak egitera ere animatu behar ditugu, eta horretan lagundu behar diegu.

Bizitzaren parte diren harremani eutsi behar zaie (lagunak eta hurbilekoak). Adibidez, auzokoekin edo ezagunekin harremanetan jarraituz gero, **bizitzak aurrera jarraitzen duela eta munduari lotuta jarraitzen duela** sentitzen du pertsonak.

Pertsonak beren gizarte-harremanik esanguratsuenekin jarraitzeaz kezkatzen bagara, pertsonak **maitatuago eta “biziago” sentitzea** lortuko dugu.

PERTSONEI BEREN GIZARTE HARREMANEI EUSTEN LAGUNTZEA

- Lagunekin eta ezagunekin harremanetan egotera animatzea, eta, horretarako, hainbat baliabide erabiltzea (telefonoa, posta, Internet eta abar).
- Eguneroko bizitzan zenbait harremani berriz ekiteko dauden aukerak baliatzea.
- Lagunei bisita egiteko eta garai bateko ohiko lekuetara joateko (zentro soziala, kafetegiak, parkeak eta abar) laguntza ematea.
- Zentro batean bizi badira, lagunak eta ezagunak joateko eta pertsonak non eta nola bizi diren ikusteko aukera bideratzea. Zentroan hartzea, eta ahaleginak egitea eroso eta etxean bezalaxe senti daitezen.
- Zentro batean, pertsonen arteko kidesun-zeinuei adi egotea, eta elkarrekin egoteko aukerak bilatzea. Harreman afektibo berri bat sor daiteke.
- Pertsonen erritmoak eta ezezkoak errespetatzea. Une batzuk besteekin egoteko izaten dira, eta, beste batzuetan, nahiago izaten da bakarrik egon.

“Kalera irtetea eta lagunekin kafea hartzea atsegin dut; Manuel kioskokoa eta auzoko ezagunak agurtzea ere bai. Ostegunetan, Tomás boluntarioak laguntzen dit, eta gero nire bila etortzen da. Bizipoza ematen dit horrek”.

Asunción (74 urte)

3. HARREMAN BERRIAK, ZERGATIK EZ?

Zainketak behar izateak ez du esan nahi harreman berriei uko egin behar zaienik. Adineko askok egiten dituzte lagun berriak. Batzuk maitemindu ere egiten dira, eta bikotekidea aurkitzen dute. Zergatik ez?

Hala ere, adinekoak **mendetasuna** badu, **are handiagoa da isolatuta egoteko arriskua.** Etxean nahiz zentroan bizi.

Horregatik, garrantzitsua da **harreman berriak bultzatzea eta babestea.**

Zentro sozialetara edo kultura-zentroetara joatea edo horietan bazkide egitea aukera ona da, bertan, gauza berriak ikasteaz gain, beste pertsona batzuk ezagutzen baitituzte. **Baliabiderik hurbilenei buruzko informazioa eman behar diegu pertsoneri.** Eta animatu egin behar ditugu,

zenbaitetan ez baita erraza izaten ohikeriari aurre egitea.

Zenbaitetan, adinekoak baino ez dira joaten zentro horietara. **Antzeko adina eta inguruabarrak dituzten pertsonekin harremanak izatea** gauza ona da, **bizipen eta kezka komunez hitz egiteko** aukera ematen baitu.

Baina, era berean, garrantzitsua da **aukerak zabaltzea**. “Zooma” irekitzea eta **adin desberdina duten edo inguruabar desberdinak bizi dituzten pertsonetikiko** harremana bultzatzea.

Gazteek, hurrek, elkarteek edota gizarteratzeko zailtasunak dituzten taldeek (etorkinek, presoek, desgaituek eta abar) **begirada osagarri bat** ematen diote **bizitzari**. Bizipenak elkartrukatzeko eta espero izan gabe batu egiten gaituzten gauzak aurkitzeko aukera ematen duten uneak izaten dira.

Horrelako topaketak baliatuta, hainbat **gaitasun pertsonal** garatzeko eta **lagun berriak** egiteko **jarduera handiak antola** daitezke.

BESTE TALDE BATZUEKIN EGITEN DIREN JARDUERAK

- Errealitate berrien elkarrekiko ezagutza eta, horren bidez, hazkuntza pertsonala errazten dute.
- Bizipenak elkartrukatzeko aukera errazten dute.
- Estereotipoei aurka egiten eta beldurrak desagerrarazten laguntzen dute.
- Harremanen eta babesen zirkulua zabaltzen laguntzen dute.
- Adinekoen irudi erreala erakusten diote komunitateari.
- Baliabide eta gaitasun pertsonalen garapena bultzatzen dute.

4. HARREMAN INTIMOAK

Beharrezkoa zaigu **afektua adieraztea eta jasotzea**. Halaber, **sexu-premiak** ditugu. Premia horiek beste intentsitate batez agertzen dira zahartzen garenean, baina dimentsio hori gizakiaren parte da bizitza osoan.

Adinekoen sexualitatea gai tabua da, ez da horretaz hitz egiten. Oraindik bada pentsatzen duena desirak eta premiek ez dutela lekurik adin horietan, ez direla normalak.

Horrek ez du oinarririk. Sexu-desira ez da desagertzen, sexu-erantzuna eta sexu-harremanak desberdinak izan badaitezke ere.

Lehenik eta behin, adinekoen artean **harreman intimoak izateko premia normala eta osasungarria dela ulertu behar da**. Eta, ondoren, **babesa eskaini**, adinekoek beren afektuak

eta sexualitatea bete-betean, beren erritmoan eta beren moduan bizi ditzaten.

PREMIA AFEKTIBO-SEXUALAK EZAGUTZEA ETA ERRESPETATZEA

- Gai horiek normalizatzea, gai horietan sentsibilizatu eta prestatzea, eta guztion (adinekoen, familien eta profesionalen) tolerantzia handiagoa lortzea.
- Pertsonak harreman intimoak izateko gune fisikoak izatea.
- Pertsonen harreman afektiboan inguruko diskrezioa eta konfidentzialtasuna gordetzea.
- Errespetuari eustea. Pertsonak gaizki senti ez daitezen edo barregarri gera ez daitezen saiatzea.
- Sexu-orientazio desberdinak errespetatzea eta normalizatzea.
- Babesik gabeko pertsonak beste batzuen abusuaz babestea, narriadura kognitibo larria duten pertsonak bereziki.

Tentuz hartzeko gai bat: **narriadura kognitiboa duten pertsonen sexualitatea.**

Dementzia bat izateak **ez du esan nahi sexuari uko egin behar zaionik.** Baina, jakina, pertsonaren askatasunetik eta onarpenetik abiatuta.

Pertsona babestu behar dugu, abusuei aurrea hartu behar diegu, baina **segurtasuna eta ongizatea ematen dioten harremanak eta babesak ukatu gabe.**

Hori dela-eta, **kontu handiz balioetsi behar dugu pertsona bakoitza eta haren egoera.**

ABUSUARI AURRE EGITEA, PERTSONARENTZAT ONENA BILATZEA

- Pertsonak harreman afektibo-sozialak onartzeko duen gaitasuna balioestea.
- Harremanak pertsonarengan ongizatea ala atsekabea sortzen duen behatzea.
- Pertsonaren biografia eta bizi-balioak ezagutzea, harreman afektibo eta intimoiei dagokienez.
- Beste pertsonarekiko harremana nolakoa den balioestea. Ez da gauza bera aspalditik elkarrekin dagoen bikote bat eta bikote berri bat. Harremanak pertsonari egiten dion ekarpena eta onura, eta tratua bera balioetsi behar dira.
- Bikotea babestea. Maite duen pertsona narriatzen ari dela ikustea oso gogorra izaten da bestearentzat.
- Pertsonaren familia kontuan hartzea. Harentzat onena zer den elkarrekin pentsatzea.
- Muturreko erabakirik ez hartzea. Neurri zuhurrak eta bitartekoak izan ohi dira onenak.
- Abusu-egoerei aurre hartzea. Pertsona babestea.
- Eta zalantzarik izanez gero, etika asistentzialeko batzorde bati kontsulta egitea.

“Lola eta Ramón elkarrekin ibiltzen dira duela urte batzuez geroztik. Lolak orduan bazituen oroimen-hutsune batzuk, baina ongi samar moldatzen zen. Haren dementziak aurrera egin duenetik, Victoria alabarekin bizi da. Ramónek Lolarekin jarraitzen du, eta, Victoriak dioenez, ez diezaiola hutsik egin Ramónek! Elkar maite dute, gustura daude, nabarmena da! Eta Ramón gai da Lolari zer gertatzen zaion ulertzeko. Esaten

duenez, ezkonduta ez badaude ere, Lola da bere bizitzako emakumea. Victoriak ulertzen du, eta batzuetan bakarrik uzten ditu etxean, elkarrekin goza dezaten”.

Milagros, udaleko gizarte-zerbitzuetako gizarte-langilea

5. ELKARREKIN BIZI

Harreman atseginak sustatzea **beharrezkoa eta positiboa da denontzat**. Beste batzuekin bizi garen lekuan giro atsegina, alai, tirabirarik gabe eta komunikazio onarekin lortzea **ongizatea eta osasuna sortzea da**. Denontzat.

Adinekoak arreta eta zainketak behar dituenen eta horregatik **etxean seme-alabekin edo familiako beste kide batzuekin bizi denean**, zailtasun batzuk sorraraz ditzake. Familiako kide bat zaintzeko, familia-taldearen ohiko bizimodua aldatu behar da, eta egokitu beharra dago. Etxera joaten diren edo eguneko zentroan dauden profesionalak zeregin garrantzitsua bete dezakete entzuten eta aholkuak ematen.

FAMILIA TALDEAREN ETXeko ELKARBIZITZA ERRAZTEA

- Adinekoak behar duenaren eta harekin bizi diren pertsonen behar dutenaren arteko oreka bilatzea.
- Zaintzaile nagusiari babes berezia ematea. Hari entzutea, eta ongi zaintzeko ongi egon behar duela eta bere burua zaindu behar duela konturatzen laguntzea.
- Elkarrekin gauzak egiteko eta ongi pasatzeko aukerak eta ideiak aurkitzen laguntzea. Ongi pasatzea eta barre egitea oso lagungarria da elkarrekin hobeto bizitzeko.
- Adinekoa senideren batekin bizitzera joateko aukera balioesten ari badira, garrantzitsua da erabakia hartu aurretik zaintza-alternatiba guztien abantailak eta eragozpenak kontuan hartzea, elkarrekin bizitzeak guztiontzat zer aldaketak dakartzan jakitea, akordioak lortzea eta aurreikuspenak egokitzea.
- Jakitea noiz den ezinezkoa etxean jarraitzea. Kasu horretan, aukerarik onena bilatzea. Informazioa biltzea, eta adinekoaren premia eta lehentasunetara egokitzen diren zentroak eta alternatibak ezagutzea.

Zentroetan (egunekoetan zein egoitzetan), elkar ezagutzen ez duten pertsona desberdinak bizi dira elkarrekin. Elkarbizitza zaintzea eta **errespetuzko giro atsegin eta bero bat lortzea** funtsezkoa da denok eroso senti gaitzen.

ZENTRO BATEAN ELKARBIZITZARI MESEDE EGITEN DIONA

- Beharrezkoak diren arauak. Arau asko izateak ez du elkarrekin hobeto bizitzen laguntzen.
- Adinekoen, familien eta profesionalen parte-hartzean eta adostasunean oinarritutako elkarbizitza-arauak.
- “Etxeko” giroa. Komeni da zentroan “etxe-sentsazioa” sortzea, etxe batean bezala funtzionatzea.
- Pertsonak zer egin eta non eta norekin egon erabakitzeko duten gaitasuna. Behartutako elkarbizitzak ez du emaitza onik ematen.
- Erabilera pribatuko esparruen, eta esparru partekatuen eta taldeko jardueren arteko konbinazioa.
- Onartu diren eta elkarbizitza hobea izateko aukera berriak emango dituzten aldaketa batzuk (logelaren aldaketa, bizikidetzataldearena, jantokiko lekuarena eta abar).
- Zaletasun komunak direla medio pertsonak elkartzen dituzten jarduerak.
- Zentroan bizi ez diren edo zentrora egunero joaten ez diren pertsonen presentzia eta horiekiko harremana (familiak, lagunak, auzokoak, beste profesional batzuk, gazteak eta haurrak). Komeni da bizitasuna egotea, leku “itxia” ez izatea. Beti aurpegi berak ikusi behar izatearen sentsazioa saihestu behar da.
- Profesionalen jarrera adeitsua, atsegina, positiboa eta lasaia. Nagusiki profesionalak ezartzen dute zentro bateko giroa.
- Umorea sortzen den unea. Elkarrekin barre egiteak konplizitatea sortzen du. Pertsonak batzen ditu.

“Elkarbizitza-arauak berrikusi genituen. Horretarako, eztabaida-taldeak egin genituen, eta adinekoek, familia batzuek eta profesionalak hartu zuten parte. “Gure lagun laguna izango zen zentroa” nahi genuen. Orain arau gutxiago ditugu: benetan garrantzitsuak eta denon artean erabaki ditugunak. Kendu dugun arauetako bat bisitaldien ordutegiari buruzkoa izan da”.

Joaquín (egoitzako zuzendaria)

GEHIAGO JAKITEKO

- **GUISSET, M.J. (2008).** “Cuidados y apoyo a personas con demencia: nuevo escenario”. Boletín sobre envejecimiento Perfiles y tendencias, 34 (iraila). Madril: IMSERSO.
<http://www.imserso.es/InterPresent2/groups/imserso/documents/binario/boletinopm34.pdf>
- **MARTÍNEZ, T. (2011).** “Pertsonarengan oinarritutako arreta gerontologikoa”. Gasteiz: Enplegu eta Gizarte Gaietako Saila. Eusko Jaurlaritzza.
http://www.gizartelan.ejgv.euskadi.net/r45-contss/es/contenidos/informacion/publicaciones_ss/es_publica/adjuntos/Atencion%20Gerontologica.pdf
- **HAINBAT EGILE (2009).** “Guías de Buenas Prácticas en Centros de atención a personas mayores en situación de dependencia”. Oviedo: Asturiasko Printzeriko Gizarte Ongizate eta Etxebizitza Saila.
http://www.asturias.es/Asturias/descargas/PDF_TEMAS/Asuntos%20Sociales/Calidad/1.2_Residencias%20Mayores-Parte%20II.pdf
http://www.asturias.es/Asturias/descargas/PDF_TEMAS/Asuntos%20Sociales/Calidad/2.2_Centros%20dia-Parte%20II.pdf
- **HAINBAT EGILE (2010).** “Mujeres, las oportunidades de la edad”. Madril: IMSERSO.
<http://www.acpgerontologia.com/documentacion/lasoportunidadesdelaedad.pdf>
- **HAINBAT EGILE.** “Saber envejecer, prevenir la dependencia”. SEGG eta Caja Madrid, Gizarte Ekintza. Madril: Espainiako Geriatria eta Gerontologia Elkarte (Sociedad Española de Geriatria y Gerontología) eta Caja Madrid, Gizarte Ekintza.
http://www.obrasocialcajamadrid.es/es/accion_social/atencion_a_mayores/saber_envejecer_prevenir_la_dependencia/documentacion.html

Pertsonarengan oinarritutako arreta-eredua

Koaderno praktikoak

1. Pertsonarengan oinarritutako arreta. Zertan datza arreta-eredu hau?
2. Pertsonarengan oinarritutako arreta. Nola gauzatu?
3. Nola eta non nahi dut ni zaintzea? Pertsonarengan oinarritutako arreta, arreta-eredu berria
4. Profesionalak. Eginkizun berriak eta arreta-taldeak
5. Zentroetako erreferentziako profesionala
6. Laguntza behar duten pertsonentzako bizikidetza-unitateak
7. Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea. Arreta eta bizi-taldea
8. Pertsona ezagutzea eta haren autodeterminazioa babestea. Babes- eta adostasun-taldea
9. Eguneroko bizi-taldea. Jarduerak egitea
10. Eguneroko bizi-taldea. Gainerakoekiko harremanak
11. Eguneroko bizi-taldea. Zainketa pertsonalak